

**Sprawy połączone C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P
i C-519/06 P**

**GlaxoSmithKline Services Unlimited, dawniej Glaxo Wellcome
plc**

przeciwko

Komisji Wspólnot Europejskich

Odwołania — Porozumienia, decyzje i uzgodnione praktyki — Ograniczenia handlu
równoległego produktami leczniczymi — Artykuł 81 ust. 1 WE — Ograniczenie
konkurencji ze względu na cel porozumienia — Reglamentacja cen na poziomie
krajowym — Zastąpienie uzasadnienia — Artykuł 81 ust. 3 WE — Przyniesienie się do
popierania postępu technicznego — Kontrola — Ciężar dowodu — Uzasadnienie —
Interes prawny

Opinia rzecznika generalnego V. Trstenjak przedstawiona w dniu 30 czerwca
2009 r. . . . . I - 9297

Wyrok Trybunału (trzecia izba) z dnia 6 października 2009 r. . . . . I - 9374

Streszczenie wyroku

1. *Odwołanie — Interes prawny — Przesłanka*
2. *Odwołanie — Odwołanie wzajemne — Przedmiot
(regulamin Trybunału, art. 116)*

3. *Odwołanie — Odwołanie wzajemne — Interes prawny — Przesłanka*
4. *Konkurencja — Porozumienia, decyzje i uzgodnione praktyki — Naruszenie konkurencji — Kryteria oceny — Cel antykonkurencyjny — Wystarczające ustalenie (art. 81 ust. 1 WE)*
5. *Konkurencja — Porozumienia, decyzje i uzgodnione praktyki — Naruszenie konkurencji — Kryteria oceny — Zamiar ograniczenia konkurencji przez strony porozumienia — Kryterium niestanowiące koniecznej przesłanki (art. 81 ust. 1 WE)*
6. *Konkurencja — Porozumienia, decyzje i uzgodnione praktyki — Naruszenie konkurencji — Porozumienia służące ograniczeniu handlu równoległego (art. 81 WE)*
7. *Konkurencja — Porozumienia, decyzje i uzgodnione praktyki — Zakaz — Wylączenie — Przesłanki — Ciężar dowodu (art. 81 ust. 3 WE)*
8. *Konkurencja — Porozumienia, decyzje i uzgodnione praktyki — Zakaz — Wylączenie — Przesłanki — Złożona ocena ekonomiczna (art. 81 ust. 3 WE)*
9. *Konkurencja — Porozumienia, decyzje i uzgodnione praktyki — Zakaz — Wylączenie — Przesłanki — Polepszenie produkcji lub dystrybucji produktów lub przyczynianie się do postępu technicznego lub gospodarczego (art. 81 ust. 3 WE)*

1. Istnienie interesu prawnego po stronie wnoszącego odwołanie zakłada, iż w razie jego uwzględnienia przyniesie ono korzyść stronie, która je wniosła. W zakresie, w jakim odwołanie wniesione jest przeciwko części uzasadnienia wyroku i wnosi się do Trybunału o zastąpienie uzasadnienia, bez kwestionowania sentencji tego wyroku, odwołanie to należy uznać za

niedopuszczalne, ponieważ odwołanie takie nie może przynieść korzyści stronie je wnoszącej ani też nie może mieć wpływu na sentencję owego wyroku.

(por. pkt 23–26)

2. W sytuacji, w której strona skarżąca i strona pozwana w pierwszej instancji wnoszą obie odwołanie od tego samego wyroku Sądu, z treści art. 116 regulaminu Trybunału Sprawiedliwości nie wynika wcale, że strona pozwana w pierwszej instancji nie może wnieść jednocześnie odwołania i odwołania wzajemnego od odwołania wniesionego przez stronę skarżącą w pierwszej instancji i to niezależnie od okoliczności, że kilka spraw, których dotyczy ten wyrok zostało połączonych. W istocie pomimo ich połączenia sprawy te nie utraciły swego samoistnego charakteru. Fakt jednoczesnego wniesienia odwołania i odwołania wzajemnego nie stanowi nadużycia proceduralnego.
3. Tak samo jak w przypadku odwołania, tak i w przypadku odwołania wzajemnego istnienie interesu prawnego po stronie wnoszącego wspomniane odwołanie wzajemne zakłada, iż w razie jego uwzględnienia przyniesie ono korzyść stronie, która je wniosła.

(por. pkt 33)

Ponadto z brzmienia art. 116 § 1 regulaminu nie wynika wcale, jakoby strona pozwana w pierwszej instancji, która wniosła odwołanie i odwołanie wzajemne, była pozbawiona możliwości przedstawienia w ramach odwołania wzajemnego środków obrony w celu odniesienia się do zarzutów podniesionych przez stronę skarżącą w pierwszej instancji. Zasadności tego wniosku nie podważa okoliczność, że środki obrony są w części odpowiedzi na odwołanie zatytułowanej „Odwołanie wzajemne”. W istocie nie można oceniać części pisma, jej formalnego tytułu, bez względu na jej zawartość.

(por. pkt 31, 36, 38)

4. W kontekście oceny ewentualnego naruszenia art. 81 ust. 1 WE przez dane porozumienie przesłanki antykonkurencyjnego celu i antykonkurencyjnego skutku mają charakter nie kumulatywny, lecz alternatywny. Alternatywny charakter tej przesłanki wyrażony przy pomocy spójnika „lub” skutkuje w pierwszej kolejności koniecznością zbadania samego celu porozumienia z uwzględnieniem kontekstu gospodarczego, w jakim ma być ono stosowane. Jednakże w wypadku, gdy analiza treści porozumienia nie wskazuje na wystarczający stopień szkodliwości dla konkurencji, należy wówczas zbadać jego skutki, a do objęcia go zakazem wymagane jest spełnienie przesłanek, które wskazują na faktyczne zapobieżenie, ograniczenie lub zakłócenie konkurencji w odczuwalny sposób. Nie jest konieczne badanie skutków porozumienia, jeżeli

został stwierdzony jego antykonkurencyjny cel.

(por. pkt 55)

5. Przy ocenie przesłanki antykonkurencyjnego charakteru porozumienia należy skupić się w szczególności na treści jego postanowień, na obiektywnych celach, do których osiągnięcia ono zmierza, a także na kontekście gospodarczym, w jaki porozumienie to wpisuje się. Ponadto nic nie stoi na przeszkodzie, aby Komisja lub sądy wspólnotowe uwzględniły zamiar stron, mimo iż nie stanowi on koniecznej przesłanki ustalenia, czy porozumienie ma charakter ograniczający.

(por. pkt 58)

6. W dziedzinie handlu równoległego celem porozumień, które zmierzają do zakazania lub ograniczenia takiego handlu, jest zasadniczo zapobieżenie konkurencji. Ani treść art. 81 ust. 1 WE, ani orzecznictwo nie stanowią poparcia dla twierdzenia, stosownie do którego, jeśli uzna się, iż porozumienie, które zmierza do ograniczenia handlu równoległego, winno być zasadniczo uważane za takie, które ogranicza konkurencję, to ma to miejsce na tyle, na ile można domniemywać, iż pozbawia ono konsumentów końcowych korzyści płynących ze skutecznej konkurencji w zakresie zaopatrzenia czy ceny. W istocie z jednej strony z art. 81 ust. 1 WE nie wynika wcale, że cel antykonkurencyjny

mogą mieć jedynie porozumienia, które pozbawiają konsumentów pewnych korzyści. Z drugiej strony art. 81 WE ma na celu, na wzór innych przepisów prawa konkurencji zawartych w traktacie, ochronę nie tylko bezpośrednich interesów konsumentów, lecz również struktury rynku i w ten sposób — konkurencji jako takiej. Dlatego stwierdzenie istnienia antykonkurencyjnego celu porozumienia nie może być uzależniane od tego, czy konsumenci końcowi zostali pozbawieni korzyści płynących ze skutecznej konkurencji w zakresie zaopatrzenia lub ceny. Wynika stąd, że istnienie antykonkurencyjnego celu nie może być uzależniane od wykazania, że porozumienie prowadzi do powstania niedogodności po stronie konsumentów końcowych.

Zasada, zgodnie z którą porozumienie w przedmiocie ograniczenia handlu równoległego należy uznać za „ograniczenie konkurencji ze względu na cel”, ma zastosowanie w sektorze farmaceutycznym.

(por. pkt 59, 60, 62–64)

7. Osoba, która powołuje się na art. 81 ust. 3 WE, winna za pomocą przekonujących argumentów i dowodów wykazać, że przesłanki umożliwiające skorzystanie z wyłączenia zostały spełnione. Ciężar dowodu spoczywa zatem na przedsiębiorstwie, które domaga się zastosowania wyłączenia. Jednakże okoliczności

faktyczne, na które powołuje się takie przedsiębiorstwo, mogą być tego rodzaju, że druga strona będzie musiała przedstawić wyjaśnienie lub uzasadnienie, a w przypadku ich braku, będzie można uznać, że dowód został przedstawiony.

W szczególności analiza porozumienia mająca na celu ustalenie, czy przyczynia się ono do polepszenia produkcji lub dystrybucji produktów bądź do popierania postępu technicznego lub gospodarczego i czy porozumienie to niesie ze sobą odczuwalne korzyści obiektywne, winna być dokonywana w świetle argumentów faktycznych i dowodów przedstawionych w ramach wniosku o wyłączenie na podstawie art. 81 ust. 3 WE. Przeprowadzenie takiej analizy może wymagać wzięcia pod uwagę charakteru i ewentualnej specyfiki sektora, którego dotyczy porozumienie, jeżeli charakter i specyfika tego sektora mają decydujące znaczenie dla wyniku analizy. Uwzględnienie tych czynników nie oznacza odwrócenia ciężaru dowodu, ale zapewnia tylko, aby analiza wniosku o wyłączenie została przeprowadzona w świetle stosownych argumentów faktycznych i dowodów dostarczonych przez wnioskodawcę.

(por. pkt 82, 83, 102, 103)

8. Sąd wspólnotowy, do którego wniesiono o stwierdzenie nieważności decyzji Komisji wydanej w odpowiedzi na wniosek o wyłączenie na podstawie art. 81 ust. 3 WE, przeprowadza kontrolę ograniczającą się do kwestii merytorycznych. W ramach takiej kontroli może on w szczególności zbadać, czy Komisja wystarczająco uzasad-

niła wspomnianą decyzję co do istotnych argumentów faktycznych i dowodów przedstawionych przez wnioskodawcę w uzasadnieniu wniosku o wyłączenie. W sytuacji gdy Komisja nie przedstawiła wyjaśnień odnoszących się do którejs z przesłanek określonych w art. 81 ust. 3 WE, sąd bada, czy uzasadnienie decyzji Komisji brane jako całość dotyczące tej przesłanki jest wystarczające. Rozwiązanie takie jest w pełni zgodne z zasadą, zgodnie z którą kontrola sprawowana przez sądy wspólnotowe dotycząca złożonych ocen ekonomicznych dokonywanych przez Komisję ogranicza się w konieczny sposób do sprawdzenia, czy przestrzegane były reguły proceduralne oraz zasady dotyczące obowiązku uzasadnienia, a także czy nie wystąpił błąd co do okoliczności faktycznych oraz czy nie wystąpił oczywisty błąd w ocenie i czy nie doszło do nadużycia władzy. Nie należy do sądu wspólnotowego zastąpienie jego oceną ekonomiczną oceny dokonanej przez autora decyzji, o której kontrolę zgodności z prawem do niego wniesiono.

(por. pkt 84–86, 146–148, 163, 164)

9. Aby podlegać wyłączeniu na podstawie art. 81 ust. 3 WE, dane porozumienie winno przyczyniać się do polepszenia produkcji czy dystrybucji produktów bądź do popierania postępu technicznego lub gospodarczego. Wkład ten nie obejmuje wszystkich korzyści, jakie czerpią z niego przedsiębiorstwa w nim uczestniczące, w zakresie ich działalności, lecz odczuwalne obiektywne korzyści, jakie mogą rekompensować niedogodności, które z niego wynikają dla konkurencji.

Wyłączenie przyznane na określony czas może wymagać prospektywnej analizy dotyczącej korzyści związanych z porozumieniem, a do uznania, że z porozumienia płynie odczuwalna obiektywna korzyść, wystarcza, gdy Komisja na podstawie przedstawionych argumentów i dowodów dojdzie do przekonania, że wystąpienie takiej korzyści jest prawdopodobne.

dobne, że porozumienie umożliwi uzyskanie odczuwalnych korzyści.

Ponadto powstanie odczuwalnej korzyści obiektywnej nie musi koniecznie oznaczać, że całość dodatkowych środków finansowych zostanie przeznaczona na badania i rozwój.

Podejście Komisji może zatem pociągać za sobą badanie, czy w świetle przedstawionych argumentów faktycznych i dowodów wydaje się bardziej lub mniej prawdopo-

(por. pkt 92–94, 120)